

PANEM ET CIRCENSES

Waar zijn onze boerinnemens van vroeger dagen? Ge zult me antwoorden: Dat is ook een vraag! Ze zijn allemaal dood! — t' Akkoord. Maar waar zijn hun eenvoudige zeden, waar hun schuchterheid? Waar hun kleedij zoo kleurrijk en typisch? Het is maar een vraag, want ik ben er voor dat ieder vrouw, ieder meisje met haar tijd meegaat. Ik betreur alleen dat de witte mutsen, de gekleurde sjaals, het eigendommelijke der buitenbewoonsters zoo ineens verdwenen is. Thans kan men oppervlakkig geen onderscheid meer maken in de kleedij van de hedendaagsche stads- en buitenmeisjes. Allen dragen een calotte. Wie in den tijd « à bas la calotte » geschreeuwd heeft is er aan voor zijn moeite.

Wij staan hier in 't Vlaandersche bergland. 't Is Zondag en hemelsch weer. De oogst is binnen en boven den kerktoren zien wij, van verre, het vaantje uitsteken. Wééral een kermis. Dit is dezen namiddag het vierde dorp waardoor wij rijden waar er gefeest wordt. 't Is overal kermis of ten naastenbij. Aan een viersprong moeten wij stoppen. Men verwacht een troep fietsers die om prijs pedaleeren. Wij stappen uit en vernemen dat er verscheidene beroemde beroepsrenners aan den fietskamp deelnemen. Geweldig veel volk op de been. Daar komen ze af, een bonte rij in gekleurde truien. Allen liggen gebukt over hun stuurstang. Men ziet de knieën in rythme omhoog en omlaag gaan, snel, snel als de armen van een machien. Daar stuiven ze ons voorbij in een wolk van stof. Hun gelaat is zwart en vuil hun bloote beenen. Het zweet klontert op hun huid, het gelaat is door lange strepen vocht doorkorven of er slekken zijn overgekropen. Rrruff! En 't is gedaan! De essence uit hun corpus laat een flauwen reuk na. Ze trappen den berg op in een geweldigen, onzinnigen rit om eerst aan te komen. « Beulenwerk! » zegt Geo, en hij vindt geen enkel vers om zijn afkeer uit te drukken. Die fietskampen zijn in de mode. De overwinnaars worden als helden in dag en weekbladen geportretteerd. Hun minste doening in dithyrambische taal bezongen. Panem et circenses. Er is niets aan te doen. 't Is een uitvloeisel van den modernen tijd. 't Wordt een manie. In 't dorp hooren wij het gezeur der orgels uit vier danstenten. Er staan een paar kramekens met suiker- en speelgoed, een touter schommelt over en weder, een felle kerel slaat met een houten hamer op een pin, een pijl schiet langs een paal omhoog en verwekt een belgerinkel en luiden knal.

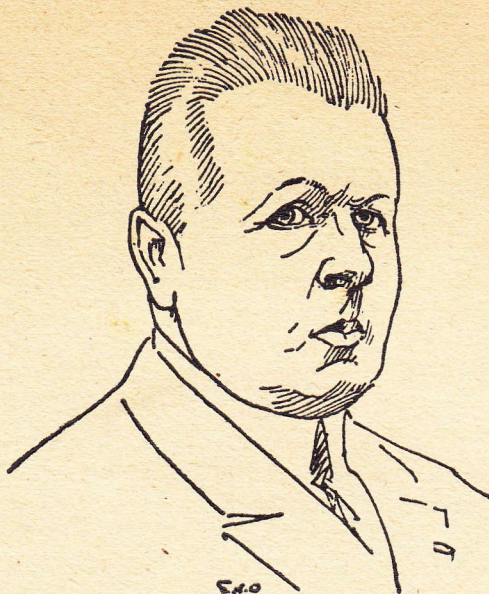
De klok klept voor 't lof. We treden de kerk binnen. Vier menschen en een kind. De rest zit te schabakken en te zwaaien in de tenten.

Wij gaan er een in, 't is twee frank entrée. Allemaal meisjes van den buiten met korte haren, korte rokken, zijden bloesen in de hevigste, felste kleuren, vleeschkleurig zijden kousen, lage, verlakte schoentjes, 't verhitte gelaat geschminkt, gefardeerd, gepoeierd. Ze nemen er het hunne van. Men speelt de nieuwste dansen, tot het epileptische charleston toe. 't Is verbazend hoe makkelijk een meisje zich aan al dat nieuwe aanpast. Het orgel broemt en dreunt, werpt zijn hooge noten uit met al de kracht en het drenzen van zijn bazuinen en 't geroffel der trommen. Dan plots in sourdine, in bevoorde tonen, zacht en meeslepend en dan weder het gekraak van jazzband en 't geschreeuw van zware, krijschende, huilende stemmen. Er heerscht een oorverdoovend geschreeuw, meisjes gillen in hysterische zotternij. Een walm van tabak danst in de zonnestralen, een reuk van bier en van zweet grijpt u naar de keel. Wanneer het orgel een oogenblik zwijgt, hooren wij uit den dorpstoren driemaal achtereen het getamp van de klok. De zegening wordt daar gegeven over de vier en half menschkens. Gods huis is ledig. Hier en in de drie overige tenten is het bakvol. 't Is kermis en men offert 't materialisme. Iedere gedachte dan deze aan vermaak en uitspatting is verbannen. Het hoofd regeert, het harte zwijgt, dat is modernisme. Meisjes zitten op een rij banken, langs de wanden, drinken bier en rooken sigaretten. Er zijn er ook die, om zich af te koelen, ijsroom eten met de bevalligheid van een aap. Hun handen zijn rood en zwaar. 't Werk heeft er zijn merk opgedrukt. Zij kunnen hun afkomst niet verloochenen, al dragen zij ook een pagekop en is hunorsch lijf omhuld in zijde en fluweel.

Er is veel veranderd. Fiets en autobus maken het verkeer gemakkelijker; zoo worden de kermissen heinde en verre door honderden en honderden bijgewoond. Er zijn meisjes die twee en vijftig Zondagen in 't jaar kermis vieren en nog zooveel dagen in de rest der weken. Vroeger verdienden zij hun kost als dienstmeid in de stad. Nu gaan ze naar de fabriek. Acht uren werk. Nadien zijn ze vrij, hebben den ganschen avond tot hun beschikking. Dit alles heeft onze maatschappij het onderste boven gewoeld. De jeugd is wat loszinniger geworden, is niet voorbereid om de betrekkelijke weelde en vrijheid naar verdienste te genieten. 't Land steekt vol dancings en zwiertenten; ieder parochie bezit een kinema. Er is ineens te veel plezier, te veel genot gekomen en menige haard mist den gezelligen familiekring.

Er zijn nog andere oorzaken die den werkman uit zijn huis houden en wijlen Minister Wauters' treurrede tijdens het varkensfeest te Etichove, ten volle wettigen.

Er is een brok van de oude ziele dood. Ik constateer het feit, maak geen commentaren. Ik vorm alleen den wensch dat bandeloosheid niet alle harten zal veroveren en het geestelijk ideaal, ondanks alles, het jonge geslacht zal overlomeren. Schilders als Teniers en

Lode.

Jordaens zullen bij ons volk onderwerpen te over kunnen vinden, helaas, te veel zelfs ; als men nu maar tijdig remmen kan en het Arme Vlaanderen van Pater Stracke niet nog wat donkerder wordt.

Men mag er over denken en over praten wat men wil, toch blik ik met weemoed terug naar den goeden, ouden tijd, toen zelfrespekt als toetssteen voor het privaat en openbaar leven mocht gelden.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEEDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138